

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W ramach projektu „Cztery podejścia jeden cel – wypracowanie innowacyjnych mechanizmów współpracy z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i historycznego obszarów LGD” realizowanego w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich odbyło się dwanaście wyjazdów studyjnych oraz seminarium podsumowujące. Liderem Projektu jest Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krajna Złotowska, działająca wraz z trzema Partnerami projektowymi, którymi są: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Kaczawskie, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krasnystaw Plus oraz Lokalna Grupa Działania Zielone Bieszczady.

Na obszarze każdej z Lokalnych Grup Działania miały miejsce trzy wizyty studyjne.

Wizyty studyjne na terenie Stowarzyszenia LGD Krasnystaw Plus odbywały się w terminach:

- 26-28 czerwca 2018 r. Wówczas w wizycie udział wzięło 40 osób: 20 osób ze Stowarzyszenia LGD Krajna Złotowska oraz 20 osób z Lokalnej Grupy Działania Zielone Bieszczady,
- 20-22 sierpnia 2018 r. Była to wizyta Stowarzyszenia LGD Partnerstwo Kaczawskie

Wizyty studyjne na ziemi krasnostawskiej rozpoczynały się powitaniem przybyłej grupy przez panią Dorotę Sawę – Prezes Zarządu LGD „Krasnystaw Plus” w niezwykłej regionalnej restauracji „Krasna Chata” w miejscowości Wał. Jest to piękne, klimatyczne miejsce utworzone w oparciu o tradycje ludowe tego regionu, gdzie można nabyć produkty wytworzone pod marką Produkt Lokalny Krasna Chata (m.in. syropy, konfitury). Ponadto w Krasnej Chacie znajduje się punkt informacji turystycznej. Podczas obiadu w tej wspaniałej restauracji, pani Dorota Sawa opowiedziała o terenie, o dobrych praktykach, o funkcjonowaniu LGD oraz Krasnej Chaty, a także o planowanych projektach w zakresie produktu lokalnego. Następnie uczestnicy przejeżdżali do odrestaurowanego Dworku Starościńskiego z historycznym parkiem w Krasnymstawie, który zrobił ogromne wrażenie. Po remoncie budynku tego starościńskiego zespołu dworsko-folwarcznego zostały przeznaczone do użytkowania przez jednostki organizacyjne miasta takie jak: Centrum Integracji Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Dzienny Dom Pomocy Społecznej. Zrewitalizowany park historyczny stanowi natomiast przestrzeń publiczną z ogólnodostępnymi obiektami, takimi jak siłownia napowietrzna czy plac zabaw. W Dworku odbywało się spotkanie z Sekretarzem Miasta Krasnystaw, panem Krzysztofem Gałan, który opowiedział o aktualnej sytuacji ekonomicznej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

i gospodarczej miasta, o lokalnych wydarzeniach i imprezach (m.in. Chmielaki - Ogólnopolskie Święto Chmielarzy i Piwowarów), a także o inwestycjach i planach na przyszłość. Po zakwaterowaniu w hotelu, uczestnicy udali się do miejscowości Siennica Nadolna do Stajni „Adrenalina”, gdzie odbyła się kolacja z oprawą muzyczną.

Drugi dzień wizyty studyjnej rozpoczynał się od zwiedzania miejscowości Kolonie Niemienice, gdzie mieści się stajnia „Pasja”. Właścicielka obiektu, pani Monika Smalira, oprowadzała grupę zarówno po stajni, jak i po terenie, na którym mieści się m.in. 4,5-hektarowa plantacja aronii. Stajnia „Pasja” to znakomity przykład finansowania z środków unijnych. Następnie uczestnicy wizyty studyjnej przejechali do Krasnegostawu - do Centrum Edukacji Zawodowej i Aktywizacji, gdzie odbyły się ciekawe warsztaty kulinarne – pieczenie cebularzy lubelskich. Warsztaty przeprowadzili państwo Elżbieta i Jerzy Wójcik, restauratorzy z Lublina. Grupa spotkała się również z panem Wiesławem Podgórskim, Prezesem Stowarzyszenia Centrum Edukacji Zawodowej i Aktywizacji, który opowiedział o działalności oraz o drodze sięgania po środki unijne i realizacji projektów. Zaprezentowanie nam Centrum Edukacji Zawodowej i Aktywizacji to naprawdę świetny przykład dobrych praktyk oraz zaprezentowanie sposobu realizacji projektów w ramach PROW. Dodać należy, że w ramach tego Stowarzyszenia działa Spółdzielnia Socjalna „Własne Kąty”, świadcząca usługi gastronomiczne. Kolejny punkt programu dnia stanowiła wizyta w Gospodarstwie Ekologicznym państwa Doroty i Jerzego Moniów w miejscowości Krupe. W ramach gospodarstwa prowadzona jest lokalna serownia, gdzie pani Dorota wytwarza wspaniałe sery. Właściciele obiektu opowiedzieli naszej grupie o swojej działalności, o powstaniu gospodarstwa, o tradycji i rodzajach wytwarzanego sera. Na koniec odbyła się degustacja serów. W drodze powrotnej do hotelu, uczestnicy zatrzymali się w Krasnymstawie, aby odwiedzić Muzeum Regionalne, Ogród Biblijny św. Jana Pawła II, Kościół pw. Św. Franciszka Ksawerego oraz rynek. Drugi dzień pobytu zakładał również odwiedzenie kompleksu wyciągów narciarskich z „Gościńcem na stoku” we wsi Bobliwo, jako przykład finansowania z środków PROW. Właścicielem obiektu jest pan Wiesław Paluch, który oprowadził zarówno po gościńcu, jak i po ciekawie zagospodarowanym terenie. Stok w Bobliwie jest najdłuższym stokiem narciarskim w województwie lubelskim – 650 m. Przy stoku znajduje się wypożyczalnia sprzętu narciarskiego oraz szkółka narciarska. Wieczorem odbyła się kolacja

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

w Krasnej Chacie z degustacją potraw lokalnych, m.in. żurek z białym serem, golasy, zielone pierogi oraz lokalnie wytwarzany syrop z mięty.

Trzeci dzień rozpoczął się bardzo ciekawą wizytą w Wiejskim Domu Kultury w Małochwieju Małym, który został zmodernizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Gości przywitały przemiłe panie ze Stowarzyszenia Mieszkańców Małochwieja Małego „Rodzinne gniazdo”, które oprowadziły po Domu Kultury, opowiedziały o historii tego miejsca i historii samej miejscowości, a także o zrealizowanych i planowanych projektach. W obiekcie utworzono Izbę Regionalną z dawnymi przedmiotami użytku codziennego: meble, żelazko, ubrania, piec, garnki, zastawa stołowa. Podziwiać można było też bardzo stare zdjęcia, m.in. z dożynek wiejskich od 1949r. Następnie grupa udała się do powstającego Centrum Promocji Produktu Lokalnego, gdzie również mieści się będzie Inkubator Przetwórstwa Lokalnego oraz siedziba LGD Krasnystaw Plus. Ostatnim wydarzeniem w ramach wizyty studyjnej było spotkanie z Wójtem Gminy Fajslawice, panem Tadeuszem Chruścielem, przedstawicielkami Stowarzyszenia Aktywnych Kobiet z Fajslawic oraz Stowarzyszenia na rzecz rozwoju Gminy Fajslawice. Pan Wójt opowiedział o lokalnych działaniach i inwestycjach, a panie ze Stowarzyszeń przeprowadziły warsztaty mieszanek ziołowych - Zielniki fajslawskie. Uczestnicy mieli możliwość skomponowania przypraw i stworzenia swojej własnej przyprawy: np. „przyprawa zamiast soli” czy „przyprawa do drobiu”. Warto dodać, że w Gminie Fajslawice producenci od ponad 20 lat uprawiają zioła na powierzchni około 800 ha. Największe uprawy zajmują- tymianek, melisa, cząber, oregano i szaflwia. Po podsumowaniu wizyty i pożegnaniu grupa wyruszyła w drogę powrotną.

Wizyta studyjna na obszarze LGD Krasnystaw Plus stanowiła dla wszystkich uczestników z wspaniałe doświadczenie. Uczestnicy poznali aktywnych, przedsiębiorczych i pomysłowych ludzi, od których wiele się dowiedzieli i nauczyli. Wizyta została bardzo starannie zaplanowana i zorganizowana przez biuro LGD Krasnystaw Plus z panią Prezes Dorotą Sawą na czele. Wizyty kojarzyć się będą z niesamowitą kuchnią regionalną tego obszaru, a także z życzliwością i wieloma pomysłami. Podczas wszystkich wizyt na obszarze Stowarzyszenia LGD Krasnystaw Plus była wykonywana dokumentacja fotograficzna.

Celem wizyty studyjnej było zbudowanie platformy współpracy - partnerstwa w obszarze działań Lokalnych Grup Działania z wykorzystaniem zasobów lokalnych poprzez nawiązanie

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

współpracy pomiędzy partnerami i wypracowanie innowacyjnych instrumentów poprawiających wdrażanie inicjatyw z zakresu rozwoju obszarów wiejskich. Cel ten został osiągnięty.

Wizyty studyjne na terenie Stowarzyszenia LGD Partnerstwo Kaczawskie odbywały się w terminach:

- 10-12 lipca 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Zielone Bieszczady
- 18- 20 lipca 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Krajna Złotowska
- 5-7 września 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Krasnystaw Plus

Pierwszego dnia wizyty studyjnej uczestnicy przybyli do Dobkowa na Pogórze Kaczawskie do Krainy Wygasłych Wulkanów. Na miejscu grupę przywitała Dyrektor Stowarzyszenia LGD Partnerstwo Kaczawskie, pani Gabriela Męczyńska. Pierwszym miejscem wizyty studyjnej była Villa Greta w Dobkowie z kompleksem hotelowo – restauracyjnym zaprezentowana przez właściciela zarządzającego kompleksem panią Ewelinę Rozpędowską jako efekt działania Programu LEADER w ramach PROW 2007-2013. Podczas wspólnego obiadu właścicielka obiektu dokonała krótkiej prezentacji na temat historii powstania pensjonatu i obecnego zakresu funkcjonowania w zakresie prowadzenia kuchni regionalnej.

Następnie grupa udała się do **Sudeckiej Zagrody Edukacyjnej w Dobkowie** efektu działań programu LEADER w ramach PROW 207-2013 oraz PROW 2014-2020. Sala powstała w 2015 roku i prężnie działa dzięki Partnerstwu Kaczawskiemu. Moderatorem wizyty studyjnej w **Sudeckiej Zagrodzie Edukacyjnej** była Pani Dyrektor Julia Jankowska, która przedstawiła pracowników, historię powstania, zakres i plany działalności Zagrody na najbliższe lata. Główną misją Zagrody Edukacyjnej jest popularyzacja nauk o Ziemi oraz propagowanie wiedzy o regionie Gór i Pogórza Kaczawskiego. To miejsce, gdzie odbywają się kaczawskie warsztaty artystyczne z udziałem różnych wystawców i są skierowane dla dzieci i dorosłych. Zagroda posiada sale edukacyjne m.in. salę ziemi, gdzie znajduje się interaktywna makietka rzeki, sala trzęsienia ziemi z platformą stymulującą trzęsienie Ziemi, sala warsztatowa - gdzie przeprowadzane są animacje-eksperymentalne dotyczące minerałów, skał i gleby. Po zwiedzaniu grupa udała się do sali konferencyjnej, gdzie pani Dyrektor Gabriela Męczyńska

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

zaprezentowała rozwój społeczno-gospodarczy Gór i Pogórza Kaczawskiego- Krainy Wygasłych Wulkanów dzięki inicjatywnie Leader. Przedstawiła funkcjonowanie LGD i w jaki sposób następuje aktywizacja obszarów wiejskich oraz integracja mieszkańców na obszarze Partnerstwa Kaczawskiego. Również opowiedziała, w jaki sposób wykorzystuje się na tym terenie zasoby przyrodnicze, kulturowe które są najcenniejszymi atutami Krainy Wygasłych Wulkanów. Następnie grupa udała się do miejsca zakwaterowania „Pensjonatu przy Miłej” w Złotoryi.

Po zakwaterowaniu uczestnicy wizyty studyjnej pojechali do „**Galerii pod Aniołem**”, która prowadzona jest przez rodzinę Rudnickich. Pracownia zajmuje się produkcją ceramiki artystycznej. Pierwszym wykonanym produktem był anioł, stąd nazwa „Galeria pod Aniołem”. W produkcję zaangażowana jest Pani Bogusława Rudnicka wraz z córkami. W galerii również odbywają się warsztaty chlebowe „od ziarenka do bochenka” oraz warsztaty ceramiczne. Panie opowiedziały historię powstania tego miejsca. W ramach wizyty w pracowni grupa miała okazję uczestniczyć w warsztatach ceramicznych – o tematyce tego miejsca - anioły z galerii. Na zakończenie wraz z właścicielami odbyła się uroczysta kolacja, z przedstawicielami gmin i miast - uczestniczyli: Burmistrz Świerzawy Józef Kołacz, Burmistrz Wojcieszowa Sławomir Maciejczyk. Po kolacji grupa udała się do miejsca noclegowego „Pensjonatu przy Miłej” w Złotoryi.

Kolejnego dnia wizyty studyjnej, po śniadaniu w „Pensjonacie przy Miłej” grupa udała się do **siedziby Stowarzyszenia LGD Partnerstwo Kaczawskie**. Na miejscu uczestników przywitał Pan Mariusz Foryś Wójt Gminy Mściwojów – lider i założyciel Partnerstwa Kaczawskiego wraz z Panem Sewerynem Mazurem Sołtysem wsi Mściwojów. Na spotkaniu obecna była Pani Dyrektor Gabriela Męczyńska wraz z pracownikami Biura LGD Partnerstwo Kaczawskie. Wójt opowiedział o wspólnej pracy na rzecz rozwoju lokalnego oraz o realizowanych projektach na terenie gminy Mściwojów. Najważniejszym projektem jaki został zrealizowany na obszarze gminy to scalanie gruntów w ramach środków PROW, dzięki któremu zostały wybudowane ciągi dróg łączące miejscowości. Wójt Gminy Mściwojów oprowadził grupę po okolicznym terenie, gdzie uczestnicy przeszli część ścieżki przyrodniczej w dolinie Wierzbiak oraz weszli na wieżę widokową, z której rozpościera się panorama na Przedgórze Sudeckie, Równinę Jaworską, Nizinę Śląską oraz wszystkie okoliczne miejscowości. Kolejnym miejscem wizyty studyjnej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

tego dnia była Ziołowa Zagroda Edukacyjna w Rzeszówku, jako przykład efektów działań Programu Leader w ramach PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020. Właścicielami obiektu są Państwo Marta i Maciej Zawierucha, certyfikowani zielarze, posiadają uprawnienia Instytutu Medycyny Klasztornej przy Franciszkanach w Panewnikach. Ziołowa Zagroda znajduje się w Rzeszówku miejscowości położonej w Krainie Wygasłych Wulkanów. Jej obszar objęty jest ochroną Programu Natura 2000 „Góry i Pogórze Kaczawskie”. Ziołowa Zagroda Edukacyjna posiada w swojej ofercie szeroki wybór warsztatów, które mają na celu wprowadzenie uczestników w tajniki dawnych praktyk zielarskich. Jednym z nich są warsztaty z wytwarzania mydełek. Podczas zajęć wykorzystywane były zioła oraz rośliny rosnące w samej Zagrodzie. Po zakończeniu warsztatów w Ziołowej Zagrodzie, grupa udała się na obiad do restauracji „Izba Rybacka” w miejscowości Podgórkę, a następnie zwizytowała najstarszy zabytek w okolicy Świerzawy – Romański Kościół w Świerzawie – Kościół Cmentarny z XIII wieku. Następnie uczestnicy wizyty udali się wraz Panią Gabrielą Męczeńską do wioski tematycznej „Wioska piasku i kamienia” w Czaplach. Na miejscu grupa została przywitana przez panią Sołtys Ewelina Szkutnik oraz prezes fundacji „Heron” oraz Marzenę Szkutnik, która jest członkiem Rady LGD Partnerstwo Kaczawskie oraz inspektorem pozyskiwania funduszy Urzędu Gminy w Pielgrzymce. Celem wizyty było pokazanie współpracy samorządu gminnego oraz mieszkańców wsi. Wśród zaprezentowanych inicjatyw było Piaskowe Miejsce Grillowe oraz Szlak geologiczny „Spacer po dnie morza kredowego”, prezentacja działalności oraz filmu promocyjnego. Spotkanie zakończyły warsztaty, na których uczestnicy mogli nauczyć się jak wykonać ozdobną świecę z wykorzystaniem piasku.

Po wizycie w Czaplach grupa pojechała z wizytą na Zamek Grodziec. Miejsce to posiada niezwykle barwną i wartą poznania historię. Budowla jest rekonstrukcją XVI-wiecznej rezydencji gotycko-renesansowej. Jej niesamowitość została zauważona i doceniona również za granicą ponieważ szwedzcy, duńscy oraz francuscy filmowcy zdecydowali się realizować w tym miejscu swoje filmy i programy telewizyjne. Zamek udostępniony jest dla turystów, na jego terenie odbywają się ponadto imprezy o zasięgu regionalnym i międzynarodowym. Zamek Grodziec położony na bazaltowym, powulkanicznym, stromym wzgórzu - 389 m n.p.m. - jedna z największych atrakcji na Pogórzu Kaczawskim. Po zamku oprowadził grupę i opowiedział historię Kasztelan Zamku Grodziec Pan Piotr Janczyszyn, również członek Rady LGD Partnerstwa Kaczawskiego.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Po zakończonej wizycie wieczorem grupa udała się do „Pensjonatu przy Miłej” w Złotorzy, gdzie wieczorem odbyła się uroczysta kolacja.

Ostatniego dnia, po śniadaniu w Pensjonacie „Przy Miłej”, grupa udała się na spotkanie ze Stowarzyszeniem Nasze Rio, gdzie przywitani nas Pani Prezes Barbara Zwierzyńska –Dorskocz. Pani Prezes zaprezentowała działalność stowarzyszenia, którego głównym celem jest animowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych, pogłębianie więzi społecznych w społecznościach lokalnych, upowszechnianie idei wolontariatu głównie wśród młodzieży. Wolontariusze przedstawili kilka zrealizowanych inicjatyw, w tym nagrany pełnometrażowy film "Opowieść złotoryjska" - historia dwóch rodzin żyjących w Złotorzy w latach 1933-1956 film został zrealizowany w ramach środków z programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Na spotkaniu obecny był burmistrz Złotorzy Pan Robert Pawłowski, który zaprezentował miasto Złotorję i film reklamowy. Po spotkaniu grupa udała się na krótki spacer po rynku miasta Złotorzy.

Kolejnym miejscem dobrych praktyk podczas wizyty studyjnej była Pracownia Piernika Artystycznego „Pierniki Maryny” prowadzoną przez Panią Martynę Olszową-Daruchę w Gminie Jawor. Pracownia zajmuje się rękodzielniczym wypiekiem pierników tradycyjnych i prowadzeniem warsztatów z wypieku chleba tradycyjnego. Grupa uczestniczyła w warsztatach wypieku pierników ozdobnych.

Po warsztatach i wizycie w pracowni i wspólnym obiedzie nastąpiło podsumowanie i pożegnanie gospodarzy wizyty studyjnej z LGD Partnerstwo Kaczawskie. Podczas wszystkich wizyt na terenie Stowarzyszenia LGD Partnerstwo Kaczawskie prowadzona była dokumentacja fotograficzna.

Celem wizyty studyjnej było zbudowanie platformy współpracy - partnerstwa w obszarze działań Lokalnych Grup Działania z wykorzystaniem zasobów lokalnych poprzez nawiązanie współpracy pomiędzy partnerami i wypracowanie innowacyjnych instrumentów poprawiających wdrażanie inicjatyw z zakresu rozwoju obszarów wiejskich. Cel ten został osiągnięty.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wizyty studyjne na terenie Stowarzyszenia LGD Krajna Złotowska odbywały się w terminach:

- 03-05 lipca 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Kaczawskie,
- 01-03 sierpnia 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Krasnystaw Plus
- 22-24 sierpnia 2018r. Była to wizyta Lokalnej Grupy Działania Zielone Bieszczady

Przyjazd rozpoczął się od powitania uczestników przez pana Marka Romańca nad malowniczym Jeziorem Dużym w miejscowości Jastrowie w Rezydencji „Leśna Chata”. Po obiedzie odbyło się spotkanie z Burmistrzem Gminy i Miasta Jastrowie, panem Piotrem Wojtiukiem.

Pan Burmistrz przedstawił pokrótce historię obszaru oraz opowiedział o aktualnej sytuacji ekonomicznej i gospodarczej miasta i gminy Jastrowie, a także o wielu inwestycjach i planach na przyszłość. Po spotkaniu uczestnicy zakwaterowali się w niezwykłym „Gospodarstwie Agroturystycznym

i Restauracji Poziomka” w Kujankach, które znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pięknego jeziora Borówno. Gościniec ten jest przykładem dobrze prosperującej, rodzinnej firmy, a także przykładem przedsiębiorczych, pomysłowych ludzi, którzy tworząc to niepowtarzalne miejsce, również sięgali po środki unijne. Gospodarstwo obejmuje też mały Browar, który grupa mogła zwiedzić następnego dnia. Po zakwaterowaniu i krótkim odpoczynku odbyło się spotkanie z władzami Stowarzyszenia „LGD Krajna Złotowska” z prezentacją zakresu działania tej organizacji, a następnie odbyło się spotkanie z Wójtem Gminy Zakrzewo, panem Henrykiem Dobrosielskim oraz Sekretarzem tej gminy, panią Anetą Buława-Żak, którzy zaprezentowali lokalne działania, m.in. świetlicę wiejską wraz z zagospodarowaniem terenu wokół niej. Później uczestnicy wybrali się nad jezioro Borówno, a następnie wzięli udział w ciekawych warsztatach pn. „Jak planujemy rozwój wsi od nowa – warsztaty z planowania partycypacyjnego”, z podsumowaniem i dyskusją. Warsztaty zostały przeprowadzone przez pana Marka Romańca. Wieczorem odbyła się uroczysta kolacja.

Drugiego dnia wizyty studyjnej uczestnicy cały dzień spędzili w terenie podpatrując dobre praktyki. Grupa odwiedziła Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w miejscowości Lipka, gdzie przywitała nas i oprowadziła pani Dyrektor Ewa Polańska-

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ciechanowska. Na szkolnym podwórku powstała m.in. „Klasa pod chmurką”, czyli klasa na świeżym powietrzu: z ogródkiem, ścieżką dydaktyczną i wiatą. Następnie pan Wójt Gminy Lipka, Przemysław Kurdziewski pokazał inne inwestycje na terenie gminy, m.in. zagospodarowanie placu pod budynkiem Urzędu Gminy i nowoczesny kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy z łowiskiem, pomostem, wiatą grillową, placem zabaw i boiskiem do gry w piłkę siatkową. Kolejnym punktem wizyty była świetlica w Krzywej Wsi, gdzie przywitał nas Wójt Gminy Złotów, pan Piotr Lach, Rada Sołecka, panie ze Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Krzywej Wsi oraz dziewczynki przebrane za czarodziejki. Przy pysznym domowym cieście opowiedziano zarówno o sukcesach, jak i problemach z jakimi borykają się mieszkańcy tej wsi, a także o realizacji przeróżnych projektów, inwestycji, organizacji lokalnych imprez i uroczystości. Uczestnikom naszej wizyty najbardziej spodobał się pomysł na zagospodarowanie terenu pod „ruchome piłkarzyki”. Następnie grupa odwiedziła „najlepsze Gospodarstwo Agroturystyczne 2016 w Wielkopolsce” – Folwark Hawaje w Starej Wiśniewce (gmina Zakrzewo). Właścicielka przygotowała dla nas wyśmienity obiad, który stanowił degustację produktów lokalnych, a potem zaprezentowała całe gospodarstwo, sad, łącznie z osadą muflonów, danieli i jeleni. Dzięki wizycie w tym uroczym gospodarstwie, uczestnicy mieli okazję dowiedzieć się wiele w kwestii rozwijania przedsiębiorczości na wsi, a także o wymogach sanitarnych i weterynaryjnych, z którymi wiąże się prowadzenie takiego folwarku. Po powrocie do miejsca zakwaterowania grupa zwiedziła jeszcze lokalny Browar Poziomka, jako przykład firmy rodzinnej.

Trzeci dzień rozpoczął się wizytą w Zagrodzie Krajeńskiej w Złotowie, gdzie czekało wiele niespodzianek. W skansenie tym znajduje się zagroda z XVIII w. z budynkiem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi, w których zgromadzono ogromną ilość przedmiotów z dawnych lat. Grupę przywitał Burmistrz Złotowa pan Adam Pulit i opowiedział o Złotowie, interesujących inwestycjach, projektach, ciekawych pomysłach związanych z przyjmowaniem turystów na tym terenie i planach na przyszłość. Po tej prezentacji uczestnicy obejrzel zagrodę i wzięli udział w trzech rodzajach warsztatów artystycznych „Rękodzieło to jest to”. Były to warsztaty garncarskie, kowalskie oraz makrama. Każdy samodzielnie wykonał malunek pięknego haftu krajeńskiego na filizance. Była również możliwość wykonania miski lub flakonu na kwiaty na kole garncarskim oraz zobaczenia jak powstają podkowy. Tego dnia grupa zwiedziła również Muzeum Ziemi Złotowskiej w Złotowie, które mieści się w domu

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

mieszkańskim z XVIII w. o konstrukcji szachulcowej. Po obiedzie przyszedł czas podsumowań i podziękowań.

Wymiana informacji, dobrych praktyk i pomysłów między uczestnikami wizyty studyjnej stanowi najważniejszy rezultat wyjazdów studyjnych i całego projektu „Cztery podejścia jeden cel...”. Wyjazdy takie to szansa na nowe pomysły, nową energię, wymianę doświadczeń i nawiązanie kontaktów i współpracy. Uczestnicy wyjazdów takie kontakty nawiązali – zarówno między sobą, jak i z LGD Krajna Złotowska. Ponadto zobaczyli i posłuchali od innych działaczy – o świetnych pomysłach, przykładach działań i inwestycji. A nie ma lepszej mobilizacji do lokalnego działania, jak pojechać i zobaczyć „jak robią to inni”. Podczas wszystkich wizyt na terenie Stowarzyszenia LGD Krajna Złotowska prowadzona była dokumentacja fotograficzna.

Celem wizyty studyjnej było zbudowanie platformy współpracy - partnerstwa w obszarze działań Lokalnych Grup Działania z wykorzystaniem zasobów lokalnych poprzez nawiązanie współpracy pomiędzy partnerami i wypracowanie innowacyjnych instrumentów poprawiających wdrażanie inicjatyw z zakresu rozwoju obszarów wiejskich. Cel ten został osiągnięty.

Wizyty studyjne na terenie Lokalnej Grupy Działania Zielone Bieszczady odbywały się w terminach:

- 08-11 października 2018. Była to wizyta studyjna wszystkich Lokalnych Grup działania, biorących udział w projekcie.

Lokalną Grupę Działania Zielone Bieszczady odwiedziły wówczas: Stowarzyszenie LGD Krajna Złotowska, Stowarzyszenie LGD Partnerstwo Kaczawskie oraz Stowarzyszenie LGD Krasnystaw Plus.

Pierwszego dnia wizyty uczestnicy wyjazdu studyjnego przybyli do Ośrodka Wypoczynkowego „Połoniny” w Bukowcu (gmina Solina).

Po zakwaterowaniu, odbyła się kolacja. Następnie grupy udały się na spotkanie z przedstawicielem Fundacji Bieszczadzkiej-Prezesem Panem Bogusławem Pyzochą. Nastąpiło powitanie wszystkich uczestników oraz przedstawienie krótkiego wprowadzenia do przebiegu wizyty. Zebrani zapoznali się z dobrymi praktykami dotyczącymi rozwoju zielonej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

turystyki w regionie oraz aktywności społecznej na obszarach wiejskich - w oparciu o partnerską współpracę organizacji pozarządowych, publicznych i przedsiębiorców poprzez tworzenie produktów ekoturystycznych takich jak: zielone szlaki greenways, ekomuzea oraz questy. Po krótkim, ale bardzo treściwym wprowadzeniu odbyło się spotkanie z Prezesem LGD Zielone Bieszczady, Panią Iwoną Woch, która zaprezentowała szereg dobrych praktyk realizowanych przez LGD „Zielone Bieszczady”. Pierwszy dzień wizyty upłynął na owocnych rozmowach oraz wymianie doświadczeń.

Kolejnego dnia, po śniadaniu w Ośrodku Wypoczynkowym Połoniny, grupy udały się do miejscowości Zatwarnica - Krainy Bojków, a następnie odwiedziły Pracownię Artystyczną „Na Dwie Ręce”, należącą do Pani Jolanty Jareckiej, która po krótko przedstawiła produkcję mydeł prawdziwych tworzonych na tłuszczach, takich jak masło kakaowe, z orzechów i awokado. Uczestnicy mieli także możliwość udziału w warsztatach wyrobu zapachowych mydełek z zanurzonymi roślinkami (zioła, kwiaty nasiona), odlewanych w foremkach inspirowanych bieszczadzkim zwierzętami i roślinami. Każdy z uczestników opuścił pracownię z własnoręcznie wykonanym bieszczadzkim mydełkiem. Wspomniana pracownia to miejsce dawnej kuźni. Ponadto Pani Jola zajmuje się rękodziełem i w tym zakresie prowadzi warsztaty m.in. zdobienia techniką decoupage. Po warsztatach grupy udały się na spotkanie z przedstawicielem Stowarzyszenia „Zatwarnica” - Panią Basią Natanek w wybudowanej przez Stowarzyszenie Chacie Bojkowskiej, która pełni funkcję Centrum Edukacyjno-Informacyjnego Ekomuzeum.

Izba historyczno-regionalna w Zatwarnicy powstała z inicjatywy kilku miłośników z myślą o zachowaniu pamięci o przodkach zamieszkujących region Bieszczadów. Ekspozycja ma na celu pokazanie narzędzi, przedmiotów codziennego użytku, dawnych monet, scen rodzajowych z życia dawnych mieszkańców oraz zawodów przez nich wykonywanych. Najstarsze eksponaty liczą nawet kilkaset lat. Na miejscu można dowiedzieć się również o historii, wydarzeniach związanych z okolicą, legendach przekazywanych z pokolenia na pokolenie oraz otaczającej przyrodzie. W izbie funkcjonuje galeria produktów regionalnych twórców.

Kolejnym odwiedzionym miejscem oddalonym 7,5 km od Zatwarnicy była miejscowość Chmiel, gdzie znajduje się w Gospodarstwo Agroturystyczne „u Prezesa” - ośrodek górskiej turystyki jeździeckiej. Tam też odbył się obiad, podczas którego gospodarze opowiedzieli kilka słów o obiekcie i jego historii.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Stamtąd uczestnicy wizyty udali się do punktu widokowego na Przełęczy Wyżnej (872 m n.p.m) w Bieszczadzkim Parku Narodowym. Można było podziwiać panoramę na najwyższą partię polskiej części Bieszczad. Punktem kolejnym zwiedzania było zwiedzanie drewnianej bojkowskiej cerkwi powstałej w 1791 roku w Smolniku, która od roku 2013 została wpisana na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Nastąpił przejazd do Lutowisk. Odwiedzone wybrane fragmenty Ekomuzeum „Trzy kultury” – makiety dwóch drewnianych rynków XIX -wiecznych Lutowisk w formie domków drewnianych dla owadów oraz ruiny synagogi. Grupa odwiedziła także Kirkut, czyli cmentarz żydowski, który jest jedną z dwóch zachowanych tu pamiątek po społeczności żydowskiej, która przed II wojną światową stanowiła większość mieszkańców wsi.

Następnie grupa odwiedziła Pracownię –Galerię „Stare Kino”. Miejsce to tworzą artysta ceramik Marta Zubel, dyplomowany Mistrz Ceramiki Wyrobów Użytkowych i Ozdobnych oraz Grzegorz Zubel – artysta malarz. STARE KINO to także miejsce, w którym prowadzone są warsztaty artystyczne, oczywiście ceramiczne, jak również papier czerpany, malarstwo na szkle, ozdoby świąteczne . Pani Marta i Pan Grzegorz organizują również kursy i szkolenia z zakresu rękodzieła, zajmują się aranżacją wnętrz oraz projektują i wykonują gadzety reklamowe dla firm. Uczestnicy wzięli udział w warsztatach ceramicznych i każdy uczestnik wykonał własnoręczną pamiątkę z ceramiki.

Ostatnim punktem była biesiada bieszczadzka w Wiejskim Domu Kultury w Uhercach Mineralnych z potrawami kuchni regionalnej przygotowanymi przez panie z Kół Gospodyń Wiejskich „Uherczanki”. w towarzystwie lokalnej muzyki na żywo. Po kolacji grupa udała się do Ośrodka Wypoczynkowego „Połoniny” w Bukowcu.

Trzeciego dnia po śniadaniu grupa udała się do Arłamowa, gdzie zwiedzano kompleks wypoczynkowo konferencyjno-sportowy hotelu ARŁAMÓW. Kompleks hotelu posiada 193 pokoje dwuosobowe (część pokoi przystosowana jest do pobytu osób niepełnosprawnych), 16 to luksusowe apartamenty (standard i premium). Hotel oferuje też 2 apartamenty prezydenckie – jedno i dwu poziomowy. Posiada także 3-poziomowy kompleks SPA & Wellness oraz dwie restauracje. Mieści się tam również Rezydencja, dawny obiekt Urzędu Rady Ministrów. Została wybudowana w latach 60-tych XX wieku jako zamknięty i utajniony ośrodek rządowy. Korzystali z niego jedynie przedstawiciele najwyższych władz PRL oraz ich goście. Bywali

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

tutaj między innymi: przywódca Jugosławii Josip Broz Tito, belgijski król Baudouin I z żoną Fabiolą, prezydent Francji Valéry Giscard d'Estaing, a także szachinszach Iranu Mohammad Reza Pahlawi z cesarzową Farah oraz brat cesarza księżę Abdorez Pahlawi. W Arłamowie politykowano, biesiadowano i polowano. Jedną z atrakcji kompleksu Arłamów jest Muzeum Skarbów Matki Ziemi – otwarte w grudniu 2015 roku – dzięki naszej współpracy ze Stowarzyszeniem Natura Ziemi. Muzeum Skarbów Matki Ziemi zlokalizowane jest w historycznej Rezydencji. Ekspozycja składa się z blisko dwóch tysięcy okazów – spotykanych zarówno w Polsce jak i na świecie. Wśród nich są kamienie szlachetne – diamenty, rubiny, szafiry, szmaragdy oraz perły. Z każdego pokoju roztacza się przepiękny widok na góry, lasy i doliny Gór Słonnych oraz Pogórza Przemyskiego. Przy dobrej widoczności można także zobaczyć przepiękną panoramę Bieszczad Wysokich. Następnym punktem programu był przejazd do Orelca. Uczestnicy udali się na obiad przygotowany przez Przedsiębiorstwo Społeczne „Bieszczadzka Szkoła Aktywności Społecznej” funkcjonujące przy LGD „Zielone Bieszczady”. Następnie zwiedzono siedzibę LGD „Zielone Bieszczady” oraz Gminny Punkt Wspierania Organizacji Pozarządowych. Nastąpił powrót do Ośrodka Wypoczynkowego „Połoniny” w Bukowcu. Po chwili odpoczynku grupa udała się na SEMINARIUM. Odbyła się rejestracja uczestników konferencji i wydanie materiałów konferencyjnych. Po zakończeniu seminarium odbyła się uroczysta kolacja z udziałem przedstawicieli LGD „Zielone Bieszczady” w towarzystwie regionalnego zespołu „Warta” z muzyką polsko-słowacko-ukraińską w repertuarze.

Ostatniego dnia, po śniadaniu w Ośrodku Wypoczynkowym „Połoniny” w Bukowcu, nastąpiło wykwaterowanie uczestników i wyjazd z Bieszczad. Podczas wizyty studyjnej na terenie LGD Zielone Bieszczady prowadzona była dokumentacja fotograficzna.

Celem wizyty studyjnej było zbudowanie platformy współpracy - partnerstwa w obszarze działań Lokalnych Grup Działania z wykorzystaniem zasobów lokalnych poprzez nawiązanie współpracy pomiędzy partnerami i wypracowanie innowacyjnych instrumentów poprawiających wdrażanie inicjatyw z zakresu rozwoju obszarów wiejskich. Cel ten został osiągnięty.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Seminarium podsumowujące „Cztery podejścia jeden cel” 10.10.2018r.

W seminarium udział wzięły wszystkie Lokalne Grupy Działania, biorące udział w projekcie. Uczestniczyło w nim osiemdziesiąt osób.

Seminarium podsumowujące pt. „Cztery podejścia jeden cel”, które jest elementem realizacji projektu pt. „Cztery podejścia, jeden cel...” rozpoczęło się przywitaniem gości przez Pana Marka Romańca - Dyrektora Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Krajna Złotowska. Następnie głos zabrała Pani Iwona Woch Prezes Stowarzyszenia LGD „Zielone Bieszczady”. Pani Prezes przedstawiła osoby współpracujące z LGD „Zielone Bieszczady: Pani Małgorzata Gądela Wiceprezes, Marlena Błyskał oraz Alicja Gruza Członek Rady i Wiceprzewodnicząca Rady. Przedstawiono poszczególne tematy seminarium i przystąpiono do umówienia każdego z nich.

1. LGD Zielone Bieszczady: Walory przyrodnicze i kulturowe szansą ma rozwój regionu.

Pani Prezes Zarządu - Iwona Woch- Stowarzyszenia „Zielone Bieszczady” wyświetliła zwiastun filmu, który powstał w ramach projektu współpracy transgranicznej i odzwierciedla tematykę zagadnienia, czyli walory przyrodnicze-kulturowe oddziałujące na rozwój. Podczas wykładu Pani Prezes skupiła się na najważniejszych aspektach regionu z punktu widzenia Stowarzyszenia LGD „Zielone Bieszczady”. To położenie, bliski kraniec Polski, bliskie sąsiedztwo z Ukrainą i Słowacją. Typowe obszary związane z różnymi formami ochrony przyrody, w tym Bieszczadzki Park Narodowy i parki krajobrazowe oraz zasoby dziedzictwa. Wśród walorów krajobrazowych są jeziora Solińskie oraz Myczkowskie o pierwszej klasie czystości wód wraz z infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową. Turystyka, to strefa aktywności mieszkańców, która wprost wykorzystuje walory przyrodnicze. Głównym zasobem jest surowiec w postaci drewna, którego pozyskiwaniem zajmują się Nadleśnictwa jak również zakłady drzewne. Stowarzyszenie wspiera mieszkańców oraz organizacje w przedsięwzięciach odpowiednich do regionu, czyli poprzez kody PKD oraz walory przyrodniczo-kulturowe i inicjatywy, które bezpośrednio są wpisane w strategię. Głównymi atrakcjami w Bieszczadach są Cerkiew w Równi, Pałac w Olszanicy, Zapora Solińska oraz korona ustrzyckich gór. Miejsca, które zostały wsparte poprzez dofinansowanie przez Stowarzyszenie LGD Zielone Bieszczady to między innymi: inwestycja na terenie gminy Czarna - utworzenie ścieżki edukacyjnej- źródło św. Michała,

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

gdzie celem operacji jest udostępnianie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej mieszkańcom oraz turystom odwiedzającym gminę. Następnym miejscem jest „Żukowem do krainy lipeckiej”, przykład współpracy dwóch gmin: Ustrzyki Dolne i Czarna, gdzie została utworzona ścieżka przyrodniczo-historyczna. Również ścieżka ekomuzeum Trzy Kultury w Lutowiskach otrzymała wsparcie. Kolejną realizacją wsparcia przez LGD Zielone Bieszczady była organizacja festynu „Na ludową nutę” w Jałowem oraz zakup strojów ludowych dla zespołu „Zamłynianki”, która ma wpływ na godne reprezentowanie regionu. Odbudowa centrum rekreacji i sportów wodnych w Bóbrce-szansą na rozwój turystyki oraz rekreacji-celem był zakup sprzętu pływającego i wyposażenie przystani wodnej. Również bieszczadzki trakt, gdzie zostało oznakowanych 150 km tras konnych, dzięki którym można spędzić tygodniową wycieczkę w siodle. Również dofinansowany został projekt zakupu 23 rowerów turystycznych w Ustjanowa Górna, która mieści się na terenie obszaru LSR. Inne przedsięwzięcia to również zakup drezyn rowerowych na głównej stacji. Sukcesem LGD Zielone Bieszczady jest nagroda w konkursie „Sposób na sukces” (lipiec 2017 r.). Kolejnym projektem współpracy był Nordic Walking Park Południe Podkarpacia 2013-2014. Również realizowane były projekty międzynarodowe: „Ku lepszej przyszłości”-współfinansowany ze środków projektu Funduszu Study Tour, ze środków szwajcarskich, jak również projekt „Łączymy siły dla turysty” –współfinansowany ze środków szwajcarskich w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Promocji „Stolica Bieszczad Ustrzyki Dolne”, jak i projekt „Założenie Szkoły Turystyki i Rekreacji ze współpracą turystyki uzdrowiskowej pogranicza polsko-ukraińskiego”-współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.

2. Stowarzyszenie LGD „Krasnystaw Plus”: Kuchnia regionalna szansą na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Strategia rozwoju lokalnego, którą realizuje LGD „Krasnystaw PLUS” opiera się na rozwoju produktu lokalnego, na przedsiębiorczości związanej z tym produktem. Inspiracją dla przedsiębiorczości regionu jest dziedzictwo, które jest potencjalnym źródłem dochodu dla mieszkańców obszarów wiejskich. Dzięki temu generują zyski dla aktywnych ludzi z korzyścią dla obszaru. Pani Prezes Dorota Sawa przedstawiła, że rozwój przedsiębiorczości powinien opierać się o produkty lokalne takie jak: usługi turystyczne, rękodzieło tradycyjne oraz produkty spożywcze, którym poświęca się dużą uwagę na Lubelszczyźnie. Produkty te wprowadza się na rynek i promuje m.in. poprzez inkubatory przetwórstwa lokalnego, sieci

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

sprzedaży, galerie produktów oraz poprzez prowadzenie szkoleń dla producentów i promotorów produktów lokalnych. Działania LGD Krasnystaw PLUS ukierunkowane są na rozwój przedsiębiorczości w powiecie Krasnostawskim, Wprowadzeniem na rynek marki lokalnej „Krasna Chata”, której celem utworzenia wspólnej marki dla wielu produktów i usług jest rozwój lokalnej gospodarki, małych przetwórci i gospodarstw rolnych oraz usług gastronomicznych i turystycznych LGD „Krasnystaw PLUS” jest wyłącznym właścicielem oraz zarządzającym znakiem towarowym Krasna Chata. Celem jest promocja produktów lokalnych pochodzących z obszaru objętego LSR, miasta Krasnystaw oraz podległych gmin.

3. Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Kaczawskie”: Wsie tematyczne i zagrody edukacyjne szansą na edukację regionalną.

Kolejna prezentacja dotyczyła Wsi tematycznych i zagrod edukacyjnych, będących szansą na edukację regionalną. Prezentację przygotowało Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Kaczawskie. Na początku swojego wystąpienia prelegentka przedstawiła po krótko charakterystykę Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Kaczawskie, skupiając się na statystykach oraz danych liczbowych. Następnym tematem podjętym w wystąpieniu była historia i rozwój Partnerstwa Kaczawskiego. Słuchacze dowiedzieli się o najważniejszych wydarzeniach Stowarzyszenia, o jego początkach i powstaniu. Po omówieniu kwestii bezpośrednio związanych z samym Stowarzyszeniem, nadszedł czas na skupienie uwagi na zasadniczym temacie prezentacji, a więc na wioskach tematycznych i zagrodach edukacyjnych.

Została omówiona Wioska Tematyczna „Czaple” – wioska piasku i kamienia, jedna z dwóch certyfikowanych wiosek na Dolnym Śląsku. Odbywają się tam gry i zabawy, lekcje geologii lokalnej w terenie oraz warsztaty manualne. Słuchacze dowiedzieli się, że wszystkie zajęcia odbywające się w Wiosce prowadzą mieszkańcy wsi. Po przedstawieniu idei Wioski Tematycznej, prelegentka przeszła do omówienia certyfikowanej zagrody edukacyjnej prowadzonej przez Martę i Macieja Zawieruchę. Zagroda ta pracuje metodami interaktywnymi. Odbywają się warsztaty mydlarskie, kosmetyczne i dzikich smaków. Kolejnym tematem poruszonym w wystąpieniu była działalność Galerii Pod Aniołem. Galeria ta oferuje cykl warsztatów dla dzieci i dorosłych: warsztaty ceramiczne, warsztaty pn. „Od ziarenka do bochenka, a także biesiady i zabawy edukacyjne. Oprócz tego przedstawiono również

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

działalność Sudeckiej Zagrody Edukacyjnej w Dobkowie, jako interaktywnego centrum nauk o Ziemi, Geoparku „Kraina Wygasłych Wulkanów”. Wystąpienie zakończyło omówienie dobrych przykładów, mających swoje źródło w realizowanym projekcie. Wymieniono tutaj współpracę z innymi sektorami, wymianę kolekcji, wielofunduszowe wsparcie lokalnych inicjatyw, a nawet nawiązanie kontaktów biznesowych.

4. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krajna Złotowska: Certyfikacja Marki Lokalnej jako wyróżnik regionalny.

Czwarta prezentacja dotyczyła Certyfikacji Marki Lokalnej jako wyróżnika regionalnego. Prezentacja ta została przygotowana przez Lidera, a więc Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krajna Złotowska. Prelegentem był Pan Marek Romaniec, dyrektor biura LGD. Na początku swojego wystąpienia przedstawił on podstawowe dane o Stowarzyszeniu oraz omówił realizowane projekty współpracy. Po obszernym wstępie prelegent odpowiedział uczestnikom na pytanie „Jak się zaczęło z certyfikacją?” na przykładzie systemu certyfikacji Marki Lokalnej Naszyjnika Północy. Wyróżniono w nim trzy kategorie: produkt rękodzielniczy, produkt kulinarny, a także ważną inicjatywę lokalną. Wystąpienie zakończyło wymienienie funkcji marki lokalnej. Przemawiający zaznaczył w swoim wystąpieniu, że marka lokalna funkcjonuje w świadomości lokalnej społeczności jako nobilitacja i wyróżnik, stanowi ona dodatkowy argument dla klienta przemawiający za wyborem produktu nią opatrzonego oraz przynosi korzyści dla przedsiębiorcy.

Po omówieniu każdego z tematów rozpoczęła się dyskusja, w której udział wzięli przedstawiciele czterech Lokalnych Grup Działania przebywających na sali. Następnie wyświetlono film o dobrych praktykach z LGD Krasnystaw Plus. Podsumowano projekt i podziękowano wszystkim uczestnikom seminarium poszczególnych Lokalnych Grup Działania.

Wnioski:

Seminarium „Cztery podejścia jeden cel” miało na celu podsumowanie cyklu wizyt studyjnych organizowanych w ramach projektu „Cztery podejścia jeden cel...”. W Seminarium udział wzięły cztery Lokalne Grupy Działania. Uczestnicy mieli szansę zaprezentować to, co jest charakterystyczne dla ich obszaru działania, opowiedzieć o dobrych

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

praktykach, a także pochwalić się swoimi sukcesami. Tematyka wystąpień była zróżnicowana, każde z nich dotyczyło innego obszaru, dzięki czemu słuchacze mogli zapoznać się z wieloma aspektami: począwszy od kuchni regionalnej, ujętej w perspektywie szansy na rozwój działalności gospodarczej, poprzez wsie tematyczne, walory przyrodnicze i kulturowe będące szansą na rozwój regionu, na idei marki lokalnej skończywszy.

Prelegenci podczas swoich wystąpień używali prezentacji multimedialnych, a także wyświetlali filmy, które wpisywały się w to, o czym opowiadali. Wizualne uzupełnienie przekazywanych przez nich treści bardzo pozytywnie wpłynęło na ich odbiór oraz pozwoliło jeszcze lepiej zrozumieć przekaz każdego z czterech wystąpień.

Projekt „Cztery podejścia jeden cel...” był dla jego uczestników nie tylko wspaniałą przygodą i okazją do zawarcia nowych przyjaźni, ale także cenną lekcją o tradycji, kulturze i gospodarce poszczególnych regionów Polski. Zintegrowanie ludzi pochodzących z różnych części kraju otworzyło nowe możliwości i pozwoliło zaczerpnąć inspiracji. Za sprawą projektu pojawiły się nowe pomysły i wywiązały się ciekawe rozmowy o tym, co ważne dla danego obszaru. Rozmawiano między innymi o odniesionych sukcesach, ale także o problemach napotkanych na drodze do wspierania lokalnego rozwoju. Uczestnicy poznali pomysły na biznes, wymienili się doświadczeniami, a także wzięli udział w warsztatach tematycznych, stanowiących bardzo ważny element każdej wizyty studyjnej. Dzięki warsztatom każdy mógł na własnej skórze poczuć klimat odwiedzonego regionu i nauczyć się czegoś, co jest tam niezwykle cenione i charakterystyczne.

„Cztery podejścia jeden cel...” to rozmowy, nowe doświadczenia i inspiracje na przyszłość. Inspiracje, których owoców można spodziewać się już niedługo, kiedy zaczerpnięte na wyjazdach pomysły staną się rzeczywistością.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”